

Kitap Eleştirisi: Kiriakos Cambazis ve Bir Mitosun Yıkılışı

Niyazi KIZILYÜREK

Kiriakos Cambazis, Kıbrıs'ın Afanya köyünde doğdu ve iki toplumlu bir ortamda büyüdü. Cambazis, çocukluk yıllarını geride bırakarak gençlik çağına doğru adım atarken, Kıbrıs da, iki toplumlu çatışmasız ortamdaki milliyetçi çatışma ortamına doğru sürükleniyordu. Cambazis, bu çatışma ortamını sıcağı sıcağına yaşadı. 1956 yılında bir sabah uyanıp da Yunan bayrağının sallanmadığı evlere, **“Burası Türk evi mi?”** cümlesinin yazıldığını görünce, iki toplumlu Kıbrıs'ın karanlık günlere doğru yol aldığını hissetmeye başladı. Babasının arkadaşı **Şaban** ile mırıldanarak konuştuğuna ve Şaban'ın **“Tanrı yardımcımız olsun!”** dediğine tanıklık ettiğinde ise Cambazis, **“Mesarya Ovası”** ile **“Beşparmak Dağları”**na benzettiği Kıbrıslı Türkler ile Rumların yollarının ayrılmaya başladığından artık emindi. EOKA'nın kurşunlarıyla öldürülen köylüsü İbrahim'in cenazesini, **“barış ortamının toprağa verilmesi”** olarak yaşadı. Her pazar **“sade kahve”** yaptığı Lefkoşa'dan gelen gazete dağıtıcısı bir daha gelmez olunca veya babasının arkadaşlarından **Piroi'li Skordos**'un ölüm haberi gelince, Kiriakos artık, milliyetçi şiddetin **“kahramanlık”** sayıldığı bir dönemin tanığıydı.

Kiriakos Cambazis, yıllar sonra, Sovyetler Birliğinde Uluslararası Hukuk okudu. Artık solcu bir aydıydı. Ancak, **“parti öğretisi”**ni körü körüne takip eden solculardan değildi.

Cambazis'in kitabı¹, yukarıda anlattığım deneyim, bilgi ve düşüncelerin bir ürünüdür. Kitabın yazarı, Afanyalı Kiriakos ve solcu eleştirel aydın Cambazis, bu kitabında, sözünü ettiğim kimliklerinden bir sentez yaratarak, sorumlu bir yurttaş kimliğine ulaştı. Sorumlu yurttaş kavramını **“aydın”** sözcüğüne tercih ederim. Çünkü sorumlu yurttaş, herşeyi sorgulamaya yatkın kimsedir. Aydınlar bazı hallerde iktidarları haklı çıkaran, dolayısıyla her türlü akli aklamaya hazır kişiler olabiliyorlar. Kısaca, kitap, buram buram **“Afanya”** ve analitik düşünce kokuyor.

Kiriakos'un kitabı, tam da her aydının (sorumlu yurttaş anlamında) yapması gerekeni yapıyor ve yakın tarihi eleştirel bir değerlendirmeden geçirecek tartışmaya açıyor. Pek çok tarihinin, akademisyenin yapmadığını Kiriakos yapıyor ve özellikle Kıbrıs Rum toplumunda hala **“tabu”** sayılan konuların üstüne gidiyor. En önemlisi, aynaya bakmak cesaretini gösteriyor ve komplo teorilerinin arkasına saklanmayı reddediyor. Kiriakos, Kıbrıs açmazının sorumluluğunu öncelikle dışarda değil, içerde, Kıbrıs'ta arıyor.

Kitap iki bölümden oluşuyor. Birinci Bölüm dört ayrı başlık altında son derece önemli konuları ele alıyor:

¹ Kiriakos Cambazis, **Ta Apoklaptiria Enos Mithou**, Lefkoşa, Kendi yayını, 2005.

- 1) “Kıbrıs halkı” kavramının Kıbrıs Rum toplumunun siyasi düşüncesinde sadece Kıbrıslı Rumları kapsadığını gösteriyor.
- 2) Self Determinasyon sorununu ele alıyor.
- 3) Zürih ve Londra anlaşmalarından kaynaklanan anayasal düzenin “işler olmadığı” mitosunu sorguluyor.
- 4) Annan planı sürecini değerlendiriyor.

Cambazis, bu konuları çalışırken, özellikle **Makarios ve AKEL’in** tutumlarını sorguluyor. Kıbrıs Rum toplumunda, uzun süre, siyasi güçlerin tümünü Makarios ve AKEL’in temsil ettiği düşünülürse, bu anlaşılır bir şeydir.

İkinci bölümde, son dönemlerde basında yayınladığı son derece ilginç yazılara yer vermiş. Şimdi çalışmaya daha yakından bakalım.

Cambazis, Kıbrıs’ta iki toplumdan oluşan Kıbrıs halkının varlığından söz edererek başlıyor. Tarihsel gelişim içinde, iki toplumluluğun ortaya çıktığını ve Kıbrıslı Türkler’in köklerini hıristiyanlıkta aramanın saçmalık olduğunu iddia eder. (s. 30)² Self Determinasyon hakkı için, bu hakkı kullanacak bir halkın olması gerektiğini, Kıbrıs’ta bu hakkın iki-toplumlu Kıbrıs halkına ait olduğunu vurgular. Ne var ki, sorun tam da burada başlıyor. Kıbrıs Rum toplumunda Makarios’un öncülüğünde şekillenen başat söylemin, “**Kıbrıs halkı**” kavramını **Kıbrıslı Rumlar’la özdeşleştirdiğini** ileri süren Cambazis, bunun “yayılmacılık” anlamına geldiğini iddia ediyor. (s. 33) Yazar, “Kıbrıs halkının” geleceği, “onun self-determinasyon hakkı” gibi ifadelerin sadece Kıbrıslı Rumları dikkate aldığını ve bunun sadece Makarios’un söylemiyle sınırlı olmadığını, AKEL’e de sıçradığını çeşitli örneklerle ortaya koyuyor. Örneğin, 1950 Plebisti’nin Kıbrıs halkının iradesini yansıttığını söyleyen Kilise ve AKEL, Kıbrıslı Türklerin hem bu plebiste katılmadıklarını, hem de Enosis’e karşı olduklarını gözlerden saklıyorlar. (s. 33) Oysa, Kıbrıslı Türkler daha

1940’lı yıllarda Enosis’e karşı kitlesel gösteriler düzenlediler ve örgütlenmeye başladılar. AKEL, Kıbrıslı Türkleri “ada halkı”nın self-determinasyon hakkını kullanmaktan korkmalarını konusunda ikna etmek için çaba sarfederken, Kıbrıslı Türkler, 1940’lı yılların başından itibaren, Enosis politikası yüzünden PEO’yu terk etmeye başlamışlardı bile. Gidererek, kendi sendikalarını kurdular. İlk kurulan kitle örgütü olan KATAK’ın da başlıca amacı Enosisi engellemektir. Aslında, Kıbrıslı Türkler, azınlık statüsünden eşit toplum statüsüne, Enosis’e karşı mücadele ederken ulaşırlar.

Cambazis, 1960’ta Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra da -artık iki- toplumluluk devletin kuruluş temellerinden biri olmuş ve uluslararası anlaşmalara da kaydedilerek belgelenmişti- bu anlayışın devam ettiğini ileri sürüyor. Bu durum, **Dekleris ve diğer bazı Yunanlı diplomatların da dikkatini çekti.** 1968’de başlayan görüşmelere sonradan anayasa uzmanı olarak katılan Dekleris, Kıbrıs Rum elitinin, Kıbrıslı Türkleri dikkate almadığını ve onları küçümselediğini yazar. Lakakos ve diğer Yunanlı diplomatlar ise Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türkleri “**Yabancı**” olarak gördüklerini ve onlara söz hakkı vermek istemediklerini anlatırlar. (s. 36) AKEL de, 1960’lı yıllar boyunca self-determinasyon hakkı ve Enosis’ten söz ederek, Kıbrıs halkı kavramını Kıbrıslı Rumlarla sınırlı tutan yaklaşımı benimsemiş oldu. (s. 37)

Cambazis’in bu bölümde yaptığı tespitler bir gerçeğin altını çiziyor: Tarihsel bir süreç içinde oluşan **iki-topluluk**, Kıbrıs Rum toplumunun başat siyasi güçleri tarafından benimsenmedi. Başka bir deyişle, Kıbrıs sorununun ortaya çıkışında, iki-toplum gerçeğinin reddedilmesi en temel faktörlerden biridir. Çünkü, iki toplumluluk bir tarihi gerçek olarak benimsendiğinde, Enosis siyaseti, ister istemez iflas etmiş olacaktır. Oysa, hem kilise hem AKEL, tek milli hedef olarak Enosis’i tahayyül ettiklerinden, Kıbrıs Türk toplumunun varlığını, teknik anlamda, Kıbrıs halkı kavramının dışında tutmaya çalıştılar: Onlar bir azınlıktır, dolayısıyla self-determinasyon hakları yoktur. “Tek Halk”, self-determinasyon hakkına sahip olan Kıbrıs Rum

² Cambazis’in kitabından yapılan alıntılar, metin içerisinde sayfa numaraları belirtilerek gösterilecektir.

nüfusu olarak kurgulandı. Kısaca, “Tek Halk” kavramından öncelikle Kıbrıslı Rumlar anlaşıldı. Bunun mantıki sonucu, Kıbrıslı Türklerin Enosis’i kabul etmek zorunda olduklarından başka bir şey değildi. Nitekim, Enosise itiraz eden Kıbrıs Türk işçilerine AKEL ve PEO’nun verdiği yanıt açıklı: “Siz azınlıksınız, buna itiraz hakkınız yoktur. Sizin azınlık haklarınız mutlaka korunacaktır.”

Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra Kıbrıs Rum tarafının temel itirazı **İki-Toplumluluk** olmuştı. Buna göre, azınlık olan bir “grup”, ulusal toplum statüsüne kavuşturulmuş ve Kıbrıs halkı olan Kıbrıslı Rumların self-determinasyon hakkını kullanması engellenmişti. Hem Akritas Planını hazırlayanlar, hem de AKEL, Zürich ve Londra anlaşmalarına karşı çıkıyorlardı. Akritas Planını hazırlayanların başında gelen Polikarpos **Yorgacis**, Gizli Örgüt’te eğittiği silahlı elemanlara en çok şu görüşü aktarıyordu: “Kıbrıs’ta tek ve birleşik bir halk yaşıyor. Bu halk, kendi kaderini kullanmak istiyor. Olası gerilimler bu halkın iç meselesidir, dışardan kimse karışmamalıdır. Kıbrıs Rum toplumu, Kıbrıs halkı adına self-determinasyon hakkını kullandıktan sonra, Kıbrıslı Türklerin azınlık hakları güvence altına alınacaktır”. 11 Ekim 1965 tarihinde, Kıbrıslı Rum yöneticiler, BM’ye Kıbrıslı Türklerin azınlık haklarını koruyacaklarına dair niyet beyan ettiler. **AKEL de, 1965 yılında komünist partilere** gönderdiği bir mektupta, Kıbrıs’ta tek halkın varlığından söz eder ve **iki ulusal toplumun varlığını “emperyalizm”in uydurduğunu**, Kıbrıslı Türklerin bir azınlık olduğunu ve Kıbrıs halkı self-determinasyon hakkını kullanmak istediğini öne çıkarır. (s. 181-191)

Self-Determinasyon Neden Sorun Oldu?

Cambazis, bu bölümde, Osmanlı döneminden İngiliz dönemine geçişte Enosis fikrinin nasıl geliştiğini anlatır ve Venizelos’un Enosisi gerçekçi bulmadığını KKP’nin ise Enosis politikasının toplumların arasını açtığını ta 1920’li yıllarda görüp eleştirdiğine değinir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Self-Determinasyon-Enosis gündeme geldiğinde,

Kıbrıs Türk halkının Enosis’e dinamik bir biçimde karşı çıkması, Self-determinasyonu iki toplum arasında bir sorun haline getirdi. (s. 63) Kıbrıs Rum siyasi güçleri, Kilise ve AKEL, Kıbrıslı Türkleri bir azınlık, kendilerini de halk saydıklarından, bu hakta ısrar edince, iki toplum çatışmaya sürüklendi. Kanımca, bu sürecin sonunda iki ulusal toplum tamamen ayrıştı ve ortak bir siyasi program geliştiremedikleri için “tek halk” oluşturamadılar. Nitekim, Kıbrıs anayasasında “Kıbrıs halkı”ndan söz edilmez. İki toplumdaki söz edilir ve devletin varlığı ve geleceği, iki toplumun işbirliğine bağlanır.

Enosis, siyasetten çok bir din olarak yaşanıldı. Enosis’in bir hak olup olamayacağı tartışılabilirdi, ancak **Kilise için Enosis, bir hak olmanın ötesinde adeta dinsel bir görevdi.** Nitekim, ona kutsallık yüklenilmiş ve oraya götürecek araç olarak görülen self-determinasyon gibi dünyevi bir hakka da, “**kutsal hak**” gözüyle bakılıyordu. (s. 68) Dolayısıyla, Kıbrıs Cumhuriyeti’ne rağmen Enosis politikası devam etti. Hatta, Kilise, Kıbrıs devletini Kıbrıs Helenizmine karşı bir tehdit olarak gördü. Girne Metropolitisi, 25 Şubat 1959 tarihli bir bildiriye, Kıbrıs devletinin kurulmasıyla “**Kıbrıslılık Bilinci**”nin oluşacağı ve “ulusal bünye”den uzak kalacağından yakındır. Aynı bildiriye, Kıbrıslı Türklere bağımlı olmaktan duyduğu öfkeyi de ifade eder. (s. 65) Sanırım temel sorun şuydu: **azınlık olarak görülen bir toplumun siyasi olarak eşit toplum olması ve onunla karşılıklı-bağımlılığa** dayalı bir ilişki biçimine zorlanması, Kıbrıs Rum liderliğinin kaldırabileceği bir şey değildi. Dolayısıyla, **1960 Kıbrıs devletinin doğuşuyla, Kıbrıslı Türkler “ulusal düşman”** olarak görülmeye başladılar.

Aslında, eşitlik tartışması çok eskilere dayanıyor. Kıbrıslı Türkler, İngiliz döneminin başında, Kavanin Meclisi’ne eşit sayıda üyeye katılmak istemişlerdi, Rumlar ise nüfus oranına göre katılım öneriyorlardı. Hatta, **İngilizler bir ara, Tek Halk ve bir yurttaş, bir oy” ilkesini tartıştılar.** Sonunda, bunun çoğunluğun azınlığı ezeceğine karar vererek bundan vaz geçtiler.

1907 yılında Wilson Churchill adayı Sömürgele Bakan'ı olarak ziyaret ettiğinde, Enosis talebiyle ortaya çıkan toplum önderleri, **Churchill'e Kıbrıs Türk toplumunun itirazlarını ciddiye almamasını salık verdiler, çünkü onlar, "kültür olarak aşağı bir ırka ait bir azınlıktı."**

Kıbrıs Cumhuriyeti

Bu koşullarda devletin yaşaması zaten mümkün değildi. Kıbrıs Türk liderliği de Kıbrıs Rum liderliği ile benzer bir yaklaşım içindeydi. Ayrıca, farklı bir tutum sergileyebilecek olan tek parti -zaten bir parti vardı- olan AKEL, Makarios'un çizgisini tamamen benimsemişti. Anayasa'nın değiştirilmesi konusunda Makarios'a destek vererek, Kıbrıslı Türkleri 16 Aralık 1963 tarihli Türkçe bir belgeyle, Makarios'un önerilerini desteklemeye davet etti. Hem bu belgede, hem de Cambazis'in kitabına aldığı 26 Şubat 1964 tarihli belgede yazılanlar, son derece ilginçtir: **AKEL'e göre Londra ve Zürih anlaşmaları, emperyalizmin iki halkın arasını açmak için şeytanca hazırladığı bir tuzaktır.** "Kıbrıslı Türkler özel imtiyazlarla donatılmışlardır. Makarios değişiklik yaparak, emperyalizmin koyduğu tuzaklardan anayasamızı temizlemek istiyor". Kıbrıslı Türkler'in Makarios'u desteklemeleri **"anti-emperyalist bir görev"**dir. Benzer görüşler, Şubat 1964 çağrısında da desteklendi. (s. 38)

AKEL, 17 Eylül 1965 tarihinde, komünist partilerine gönderdiği bir mektupta şu görüşlere yer verir: "Kıbrıs'ta iki etnik toplum yoktur. Kıbrıs'ta çoğunluk olan Kıbrıslı Rumlar ve Türkler ile diğer azınlıklar vardır. **Kıbrıs'ta etnik çatışma emperyalistlerin oyunu sonucu ortaya çıkmıştır.** Halkı bölen emperyalistlerdir. İngiliz emperyalistler, bu işleri onları körü körüne takip eden Türkiye hükümetleri ve onların ajanı olan Rauf Denктаş'la kotarmaktadırlar. Kıbrıs halkı, dış müdahale olmaksızın kendi geleceğini kendisi belirleyecektir. AKEL, Makarios ile tamamen aynı düşünmektedir." (s. 181-191)

Cambazis, 1963/64'te yaşananları **"Kıbrıslı Türklere karşı yapılmış bir darbe"** olarak değerlendiriyor. Cambazis'e göre 1964'te **"Çifte-İsyan"** yaşanmıştır. (s. 91)

1964 Sonrası

1964 sonrası yaşananlar, aslında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Rum Cumhuriyeti olarak yeniden kurulmasıdır. Buna **II. Kıbrıs Cumhuriyeti** de diyebiliriz. Bu süreçte Kıbrıs Rum toplumu devleti ele geçirerek, Kıbrıs Türk toplumunu "Kıbrıs Halkı" kavramının dışına çıkardı ve onlara azınlık hakları önerdi. Kültürel özerkliğe dayalı azınlık hakları... Yani, EOKA'nın 1955 yılında ileri sürdüğü görüş tekrarlandı: "Kıbrıslı Türkler, siyasi bir toplum değil, kültürel bir unsurdur." Nitekim, 1965 yılında Temsilciler Meclisi'nin bir oturumunu izlemek isteyen Kıbrıslı Türk milletvekillerine şu şartlar koşuldu:

- 1) Hükümetin aldığı kararlar her yerde uygulanacak
- 2) Ayrı çoğunluk kalkmıştır, kararlar oy çoğunluğuyla alınır
- 3) Kıbrıslı Türklerin temsil edilmediği Makarios hükümeti resmi hükümet olarak tanınacak. 1968-74 yılları arasında devam eden iki-toplumlu görüşmelerde de, azınlık hakları dışında hiçbir hak tanınmayacağı açıkça ortaya kondu.

Buraya kadar anlatılanlarla, Cambazis'in bu çalışmasıyla gösterdiği temel tezin, Kıbrıs'ta "Tek Halk" kavramından Kıbrıslı Rumların anlaşıldığı açıkça görülmektedir. Devamla vurgulamak isterim ki, bu aynı zamanda, iki-toplumluluk gerçeğinin inkarıdır. Yani, Kıbrıs'ta iki ulusal toplumun varlığı reddedilerek, **self-determinasyon hakkı monopolize** edilmek istendi. 1974 yılına kadar, Kıbrıs Sorunu'nun temelinde yatan temel faktörlerden biri bu ise, diğeri de, Kıbrıs'ta self-determinasyon hakkına sahip iki halkın yaşadığı yönündeki Türk tezidir. Kanımca iki görüş de yanlıştır.

Sonuç: İki topluluk etnik bir durumdan çok, siyasi bir durumdur. Tek Halk da coğrafi bir kategori değil siyasidir. Aynı kamusal alanı

paylaşan, yasa yapıcı olan, ortak bir idari düzenin yurttaşı olan ve ona bağlılık duyan yurttaşlar toplumunun adı halktır. Bu açıdan bakılınca “Tek Halk”ın oluşmadığı açıkça görülür. Ancak, bu iki ayrı halkın varlığı anlamına gelmez. Çünkü, Kıbrıs’ta ulusal toplumlar “sınırlı egemenlik” haklarını aşamadı, bu da onları ayrı halk yapmak için yeterli değildir.

Birinci Bölüm’ün son makalesinde Annan Planı ele alınıyor. Cambazis, Annan Planının felsefesini “Ortaklık Federasyonu” olarak (**Sineteriko Omospondia**) tanımlıyor ve tek devlet, tek yurttaşlık, tek uluslararası kimlik öngördüğünün altını çiziyor. (s. 111) İçerde ise iktidar-paylaşımına dayandığını vurguluyor ve bunun Kıbrıs gerçeklerine uygun olduğunu ileri sürüyor. Cambazis, Kıbrıs Rum toplumunun 1963’ten beri devlet iktidarını tek başına kullandığından, iktidar-paylaşımına yatkın olmadığını söylüyor. (s. 115) Ayrıca Kıbrıs Rum devlet elitinin, federalizme “evet” demesine karşın, bu doğrultuda samimi olmadığını ortaya koyuyor.

Cambazis, Papadopoulos’un “**devlet devraldım, toplum devredemem**” tezini ele alıyor ve son derece ilginç saptamalar yapıyor: Cambazis’e göre bu tez, “Kıbrıs Rum toplumunu devlet mertebesine yükseltiyor ve devleti kendisiyle özdeşleştiriyor.” Bu bakımdan da 1963 yılı ve sonrasında ortaya çıkan yaklaşımla tamamen benzeşiyor. Başka bir anlatımla, federalizmi reddediyor ve devletin Kıbrıslı Rumların elinde kalmasını savunuyor. Bu “Devlet-Toplum” (**Kratos-Kinotita**) eşitlemesi, 1963’te ortaya çıkmıştı ve self-determinasyon hakkını tekeline alıp, Kıbrıs devletini ortadan kaldırarak adayı Yunanistan’la birleştirmek için ortaya konan bir çabanın sonucudur. (s. 118) **Kıbrıs Devleti buna rağmen ayakta kalmışsa, bu sadece güçler dengesinin devletin dağılmasına müsaade etmediğindedir, yoksa oluşan “Kratos-Kinotita” statüsünün meşruiyetinden değildir.** Çünkü, Self-Determinasyon hakkı 1959 kullanılmıştı ve Kıbrıs halkı devlet organlarının seçimine katılarak bu hakkı hayata geçirmişti. 1974 müdahalesinden sonra, Self-

Determinasyon hakkı, iki toplumunu iradesini de kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmek istenmiştir ve bu yüzden BM, ne bir tarafın ayrılma hakkını kabul etmiştir, ne de diğer tarafın “Kratos-Kinotita” olmasını.... 2004 yılında yapılan referandumda ortaya konan “Hayır”, bir hak olmasına karşın, ciddi hukuksal sorunlar doğurabilir: 2004’e kadar ayrılma siyaseti sergileyen bir toplum, devlete geri dönmek istemiştir ve Kıbrıs Rum toplumu tarafından değil, Devlet haline gelmiş bir toplum tarafından reddedilmiştir. Bu açıkça dışlama anlamına gelmektedir ve BM’nin Kendi kaderini tayin hakkı’nı düzenlediği, “**Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Cooperation Among States**” ilkesine aykırıdır. Buna göre, halkın bütünü temsil etmeyen bir hükümet söz konusu olursa, temsil edilmeyen grup bakımından self-determinasyon hakkı doğabilir. Bugüne kadar, Türk tarafı devlete katılmak istemediği için, bu durum, Kıbrıs Cumhuriyeti hükümetini zorlamadı. Ancak, şimdi devlete geri dönmek, katılmak isteyen Kıbrıslı Türklere, engelleyen taraf ise Rum tarafıdır. Kuşkusuz, burada Dış Müdahale’nin söz konusu olması, Kıbrıslı Türklere’in “ayrılma hakkı” bakımından sorunlar yaratıyor, ancak bu durum, Kıbrıs Cumhuriyeti hükümetinin meşruiyetini sorgulamayı engellemez.

Cambazis, çalışmasının bu bölümde, siyasi partilerin ve Kilise’nin referandum sonrası tutumlarını özetliyor: Kilise için fazla birşey söylemeye gerek yoktur. Referandum süreci boyunca, hem parasını, hem de manevi gücünü “dünyevi” bir mesele olan siyasete, milliyetçi siyasete yatırdı. Günümüzde de aynı çizgiyi sürdürmektedir.

DİKKO, Cambazise göre “**Kratos-Kinotita**” statüsünü çok seviyor, bunu değiştirmek istemiyor. Tıpkı eskiden Makarios’un yaptığı gibi...

EDEK, milliyetçi bir politika güderek Kıbrıslı Türklere Kıbrıs devletine yamalamak istiyor ve bunun için “insan hakları” söyleminin arkasına saklanıyor. EDEK’in “insan hakları” söylemi,

kansız bir **AKRİTAS PLANI** olmanın ötesine gidemez.

AKEL, milliyetçiler ve Kilise ile işbirliği yapmayı, **DİSİ** ile işbirliği yapmaya tercih ediyor. Cambazis'e göre, bunun pek çok nedeni vardır: Sorumluluk almamak, 1959'u tekrarlamak, milliyetçilerle işbirliği yaparak iktidara gelmek ve Kıbrıslı Türklerin "Kinotita-Kratos"a iltihak etmelerini sağlamak. Cambazis'e göre AKEL, "çabuk hırsız

ev sahibini bastırır" misali, Kıbrıslı Türkleri uzalaşmazlıkla suçluyor ve kendi çözüm karşıtı politikalarını haklı çıkarmak istiyor. (s. 119-130)

Cambazis, bu noktada bir keskin gözlem daha yaparak, günümüzde, yani referandum sonrası dönemde, **EpanaProsenkisis** (Yeniden Yakınlaşma) politikalarının Kıbrıs Rum milliyetçilerinin yukarıda belirtilen amaçlarına hizmet ettiğinin altını çiziyor. (s. 132-137)